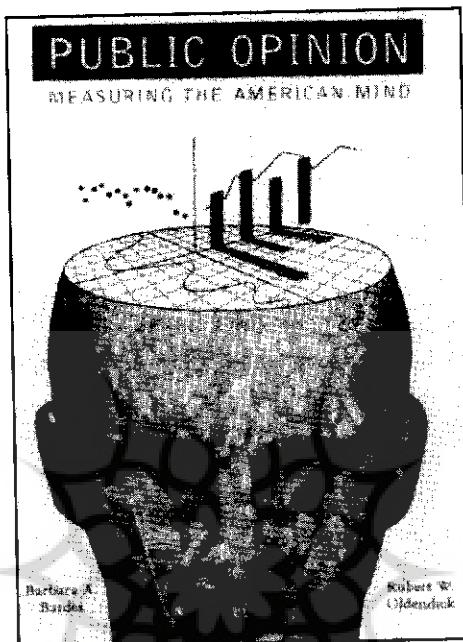

صنعت افکارسنجی

○ تزا میرفخرایی
عضو هیأت علمی دانشگاه آزاد اسلامی

O Public Opinion: Measuring the American Mind
O Barbara A. Bardes Robert W. Oldendick
O Wadsworth, a division of thomson Learning
O ۲۰۰۷

چکیده:

کتاب «افکار عمومی سنجش ذهن آمریکایی» را که به وسیله باربارا باردز و رابرت الدندیک اساتید دانشگاهی سنتیسیتی و کارولینای جنوبی تدوین یافته است باید در حقیقت کتابی درسی برای دانشجویان افکار عمومی محسوب ناشد. البته دانشجویان رشته‌های چون علوم ارتباطات، علوم اجتماعی و علوم سیاسی نیز این کتاب را به نیل از ارائه مفهوم‌سازی‌ها و سوالات‌های تحقیقاتی بسیار در زمینه‌های سیاسی، اجتماعی و فرهنگی بسیار حالب توجه خواهند یافت. از آن‌جا که شش فصل این کتاب به ترتیب افکارسنجی‌های گوناگون و متعدد درباره مباحث مهمی چون ذهنیت آمریکایی‌ها درباره مسائل بین‌المللی، سیاست‌های دفاعی، مسائل اجتماعی و نژادی، اختصاص نارد برای دانشجویان علاقه‌مند به فرهنگ، جامعه و تاریخ ایالات متحده نیز می‌تواند بسیار سودمند باشد.

کتاب به زبانی ساده و کاربردی نوشته شده و منعکس کننده بحث نظری صنعت افکارسنجی برای دانشجویان است.

دست یافت.
در طول تاریخ نوین امریکا، مطمئناً مثال‌هایی می‌توان یافت که سیاستگذاران امریکایی سیاست‌های خود را منطبق بر خواسته عموم طراحی کرده‌اند. مثلاً جانسون به دلیل وجود افکار عمومی منفی از تأمذی و شرکت در دوره دیگری از مبارزات ریاست جمهوری انصراف داد. اما در عین حال، سیاست‌های را نیز می‌توان یافت که در تضاد کامل یا نسبی با نتایج افکار عمومی اتخاذ شده باشد، مانند کمک رایگان به کترها که علیرغم مخالفت بالای ۶۰ درصد از مردم امریکا در جریان بود. این دسته از سیاستمداران امریکایی اعتقاد دارند که سیاست‌های تضمین‌کننده منافع ملی درازمدت حتی بدون پشتیبانی افکار عمومی نیز باید بی‌گیری شود. بارز و الدنديک تأکید می‌کنند که بیش از آنکه سیاست‌های حاکمیت براساس نتایج افکارسنجی‌ها تعیین گردد، فعالیت‌های همه‌جانبه انتخاباتی از نتایج افکارسنجی‌ها تأثیر می‌پذیرد. با تمام این احوال نمی‌توان حجم عظیم افکارسنجی‌ها در جامعه امریکا را نادیده نگاشت و آن را بازتاب اهمیت افکار عمومی در این جامعه محسوب نکرد.

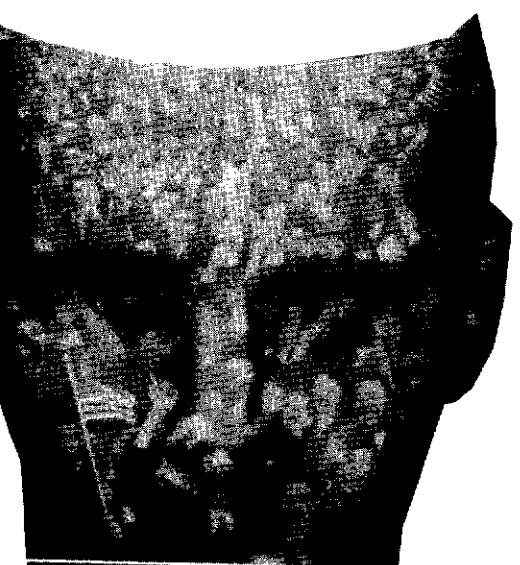
افکار عمومی: «یک» تعریف واحد؟

تعریف متفاوتی از افکار عمومی در دست است که نویسنده‌گان کتاب لیست نسبتاً کاملی از این تعاریف متفاوت و متفضاد ارائه می‌کنند که با کمی دقیق، آنها را بر اساس اشاره یا عدم اشاره به مفهوم حاکمیت می‌توان به دو دسته

افکار عمومی و نظام اجتماعی

اولین بخش کتاب به رابطه بین دو مفهوم «افکار عمومی» و «نظام اجتماعی» آمریکا اشاره دارد. در این بخش بارز و الدنديک اهمیت سنجش افکار عمومی را توضیح می‌دهند.

قدرتیست‌ها یا پدران پایه‌گذار دولت ایالات متحده آمریکا، یعنی پایه‌گذاران سندی که مارکس آن را مترقی‌ترین سند اجتماعی یک نظام سرمایه‌داری عصر حاضر ارزیابی می‌کرد، اهمیت بسیار زیادی برای انعکاس صدای مردم قائل بودند. آنها با این اعتقاد، که بی‌اعتنای به صدای مردم موجب کجروبی‌های می‌گردد، اعتقاد داشتند که سیاست عمومی، باید با توجه به خواسته‌های مردم تنظیم گردد. به طور کلی نظریه‌های سنتی دموکراتیک بر تصمیم‌گیری منطقی و عقلانی همه اعضای جامعه به عنوان اصلی ترین عامل نظم مدنی موردنظر آنها تأکید دارد. در همین رابطه هنسی مطرح می‌کند که در یک نظام دموکراتیک، افکار و تفکرات عموم مردم باید به عمل ترجمه شود و به عبارت ساده‌تر افکار عمومی بر سیاست‌های دولتی یا عمومی، تأثیر بگذارد. ایزابت نوله نومن بر اعتقاد سخت بینانگذاران اولیه امریکا و همفکری آنها با دیوید هیوم، فیلسوف انگلیسی که افکار را شکل‌دهنده دولت‌ها می‌دانست، تأکید می‌کند. در همین راستا لینکلن می‌نویسد که «احساس عمومی» همه چیز محسوب می‌شود و بدون آن به هیچ موفقیتی نمی‌توان

که در ارتباطی تنگاتنگ با حاکمیت نمی‌باشد. دقیقاً به همین دلیل نیز این تحلیل ادعا داشت که حاکمیت عمده‌ترین مفهوم این تعریف است که بر اساس آن می‌توان، همه تعاریف موجود از افکار عمومی را به دو دسته تقسیم کرد.

اهمیت افکار عمومی

بارձ و الدنیدک در اهمیت افکار عمومی بر این پیش‌فرض پافشاری می‌کنند که در یک جامعه دموکراتیک، آن‌چه عموم مردم خواهانش هستند باید به سیاست عمومی جامعه تبدیل گردد. منظور ناآنوثتۀ نویسنده‌گان کتاب این است که سنجش افکار عموم را باید در رابطه با برآورده ساختن این امر ارزیابی کرد؛ حاکمیت از طریق افکارستجی، بر خواسته‌های عمومی مردم اشراف پیدا می‌کند. در حقیقت دسته‌ای از محققین تکثیرگرا، رابطه افکارستجی و تصمیمات اتخاذ شده به وسیله سیاستگذاران را چنان همبسته می‌بینند که ادعا می‌کنند امروزه سیاستمداران دیگر نمی‌توانند به روشنی و واضح در جهت مخالف افکار عمومی حرکت کنند. بته بارձ و الدنیدک رابطه مذکور را رابطه‌ای غیرمستقیم می‌دانند.

گروهی دیگر از محققین یا نظریه‌پردازان همچون کانورث، افکارستجی را به مثابه بخشی از راهکارهای اقتصادی گروه‌های منافع برای تأثیرگذاری بر تصمیمات سیاستگذاران مورد بررسی قرار می‌دهند و عده‌ای دیگر تأثیر افکارستجی‌ها را تنها در تعیین شکل گفته‌های سیاستمداران و حوزه‌های سخنرانی آن‌ها محدود می‌کنند، مثلاً تحقیقات آنها شان می‌دهد که تنها فرمول‌بندی مباحث مربوط به «سالت» Salt، و نه محتوای این مباحث تحت تأثیر افکارستجی‌ها قرار داشت. این نظریه‌پردازان ادعا می‌کنند که نباید به شکل ساده‌انگارانه پنداشت که نتایج افکارستجی‌ها به طور مستقیم به سیاستگذاری تبدیل می‌شود. بارձ و الدنیدک با قبول ضمنی عدم وجود یک رابطه مستقیم مابین افکارستجی و سیاست‌های عمومی، امکان برگسته‌سازی مباحث را در ذهنیت اجتماعی ازجمله در ذهن سیاستگذاران رد نمی‌کنند و دقیقاً در همین راستا به تدقیک دو مبحث «افکار عمومی» و «قضاؤت عمومی» می‌پردازند.

یک تفکیک نظری

یان کلویچ تفکیکی مابین افکار عمومی و قضاؤت عمومی قائل می‌شود، وی معتقد است که نتایج عده‌ای افکارستجی‌ها غلط است چرا که آنها تنها عکس العمل سریع و بدون فکر پاسخ‌دهنده را منعکس می‌سازند. وی اعتقد دارد که اگر به پاسخ‌دهنگان زمان کافی داده می‌شد، پاسخ‌های آنها می‌توانست کاملاً متفاوت باشد. او معتقد است که قضاؤت عمومی در حقیقت نوعی افکار عمومی عمیق و پرورش یافته است و در همین (است) تعمیق افکار عمومی به قضاؤت عمومی را فرآیندی معروف می‌کند که حاکمیت مردمی امکان پذیر شده و عموم قادر به خودگردانی می‌شوند.

بارձ و الدنیدک درحالی که یان کلویچ در تفکیک این دو مفهوم هم عقیده هستند اما آنها در عین حال برای نتایج افکارستجی‌ها ارزش بسیاری قائل‌اند. آنها پیشنهاد می‌کنند که در افکارستجی باید روشن کرد که چرا بعضی

تفکیک کرد، محققینی چون وی. ام. کی،

یا کامینگ و وایز، همچنین اریکسون، لوتبیرگ و تدین، مفهوم حاکمیت را به عنوان یکی از مفاهیم مرکزی تعریف خود از افکار عمومی به کار می‌گیرند. در تعاریف این دسته از

نظریه‌پردازان، افکارستجی به مثابه یک الزام

در جامعه دموکراتیک، ارزیابی می‌شود. آنها

افکارستجی را در خدمت اتخاذ تصمیمات سیاسی و

اجتماعی بررسی می‌کنند. اما هنسی، وایزبرگ،

نوئله‌نومان و مونرونه اصول اصطلاح حاکمیت در تعریف

خود استفاده نمی‌کنند و بدین ترتیب برای افکار عمومی

موجودیتی «غیرکابردی» متصور می‌گردند. بارձ و الدنیدک

در تعریف افکار عمومی جایگاهی کلیدی برای حاکمیت

قابل می‌گردند:

«افکار عمومی جمع تفکرات فردی افراد بالغ نسبت

به مباحث مربوطه به حاکمیت می‌باشد»

بلومر به کارگیری عبارت «جمع تفکرات فردی» را به

شدت مورد انتقاد قرار می‌دهد. از نظر وی به کارگیری چنین

اصطلاحی جنبه وحدت گرایانه دارد و خواهان تنزل افکار

عمومی به «یک رأی، یک فرد» است. بلومر بر این اعتقاد

است که عقاید همه افراد دارای وزن مشابه نیست و

مثلاً افکار گروه‌های کوچک اما مطلع، مؤثر و پرقدرت

قادر است تا بر فرآیندهای سیاسی جامعه تأثیرات بسیاری

اعمال نماید. بلومر با رذ کامل افکارستجی مطرح می‌سازد

که «افکار عمومی» خودساخته و پرداخته عقاید گروه‌های

کوچکی است با منافع گوناگون که از طریق سخنرانی‌ها و

سرمه‌الله‌ها و امثال‌هم در سطح جامعه، بسط یافته است.

بنابراین به نظر بلومر به جای بررسی افکار عمومی باید به

بررسی مباحث ارائه شده از سوی گروه‌های ذی نفوذ جامعه،

پرداخت، چرا که او اعتقد دارد که عقاید همه افراد دارای

بار مشابهی نمی‌باشد. همین مبحث را کانورث با تدقیک

«افکار عمومی موردنیخش» از «افکار عمومی موثر»

مطرح می‌سازد. کانورث با تکیه بر مباحث بلومر که برای

افکار همه افراد وزن مشابهی قائل نیست، افکار عمومی موثر را به مثابه عنصر رهبری کننده افکار عمومی موردنیخش (در سطح جامعه) ارزیابی می‌کند. بارձ و الدنیدک

در عین اینکه این تفکیک را قبول می‌کنند، اما در نهایت

به نظر آنها عقاید همه افراد جامعه را باید با وزن مشابه

بررسی کرد و به این ترتیب ضمن قبول موضوعیت انتقادات

کانورث و بلومر، معتقدند که این انتقادات نمی‌توانند ذره‌ای

از اهمیت افکارستجی در یک جامعه دموکراتیک بکاهد.

یکی دیگر از مفاهیم کلیدی تعریف افکار عمومی که

در رابطه‌ای تنگاتنگ با مفهوم حاکمیت قرار دارد، سنجش

افکار افراد بالغ یعنی رأی دهنگان است. سیاستمداران و

سیاستگذاران «عمدتاً» و شاید «آنها» به افکار رأی دهنگان

علاقه‌مندند. و بنابراین صنعت افکارستجی که در رابطه با

نیاز موجود رشد یافته است، تنها به سنجش افکار افراد

بالغ می‌پردازد. به عبارت ساده‌تر، تنها «مباحث مربوط به

حاکمیت» در تعریف گنجانده شده است و به همین دلیل

نه تنها افراد غیربالغ بلکه کلیه تحقیقات زمینه‌یابانه درباره

بحث خصوصی یا بازار (که معمولاً به نام تحقیقات

بازاریابانه معروف است) از این تعریف حذف شده‌اند، چرا

یان کلویچ معتقد است

عفاید همه افراد

مثلاً افکار گروه‌های کوچک

اما مطلع، مؤثر و پرقدرت

قابل است تا

بر فرآیندهای سیاسی جامعه

تأثیرات بسیاری اعمال کند

یان کلویچ معتقد است که

نتایج عده‌ای افکارستجی‌ها

غلط است، چرا که

تنها عکس العمل سریع و

بدون فکر پاسخ‌دهنده را

منعکس می‌سازند

از مردم، در مورد مبحث یا مباحث مورد بررسی اطلاعات پیشتری دارند. این دو همچنین اعتقاد دارند که تکا شدن عوامل زیربنایی شکل دهنده موضع افراد و بالاخره سطوح مختلف «غلظت تفکر» آنها نیز باید مورد سنجش قرار گیرد. بنابراین آنها محدود کردن افکارستنجی را به سنجش قضاوی مطلعین، امری غیرضروری معرفی می کنند. آنها توضیح نمی دهند که چنین امری از نظر مفهومی چه معنایی در رابطه با نظام حاکم بر امریکا و پیش فرض های این نظام می توانست دربرداشته باشد و تعیینات از این نظام مفاهیمی چون نگره^۱، باور^۲ و عقیده^۳ از مضلات تفکیک مهم در رابطه با افکارستنجی است.

تفکیک «عقاید» از «نگره‌ها» و «باورها»

تفکیک سه مفهوم «نگره»، «باور» و «عقیده»، تلاشی است برای شفاقت بخشیدن به مباحث مریوط به افکار عمومی. این تفکیک با تعریف «دقیق» هر یک از این مفاهیم آغاز می شود. «باورها» گرایش هایی هستند که سوگیری های ذهنی افراد را برای قبول بعضی از مباحث به متابه امری عینی و واقعی شکل می دهند. اما سوال اینجاست که دقیقاً چه تفاوت هایی بین «باور» و «نگره» وجود دارد. نگره معمولاً مفهومی زیربنایی و عمیق ارزیابی می گردد که عبارت است از جهت گیری های درازمدت فرد نسبت به جهان خارج، به طور معمول نظریه پردازان زیربنای «نگره» افراد را در منافع اقتصادی آنها جستجو می کنند. حال آنکه باورهای افراد را می توان در فرهنگ و جهان بینی آنها جستجو کرد. البته تفکیک «نگره» از «ازرش» نیز چندان مشخص نیست، چرا که اگر «نگره» به فضای اجتماعی اشغال شده افراد ربط داده شود، آنگاه ربط داده شود، آنگاه از آنجا که فضای اجتماعی هم شامل مباحث اجتماعی و هم فرهنگی می شود، تفکیک باور از عقیده نیز سخت و شاید غیرممکن گردد.

«عقاید» را معمولاً انعکاس لغوی «نگره‌ها» تعریف می کنند. اما سوال این است که اگر عقیده بیان نفوی نگره است، در این صورت آیا سنجش «عقیده» درحقیقت سنجش بیان نفوی «نگره» نیست؟ بارز و الدنیک بدون پاسخ به این سوال اما دقیقاً در چنین راستایی با رجوع به «گرین استین» مطرح می کند که گاه جامعه شناسان مفهوم «نگره» را با واضح ترین شاخص سنجش پذیر آن یعنی پاسخ به سوالات یک افکارستنجی برای می دانند؛ به همین دلیل نیز تفاوتی ماهوی مابین این سه مفهوم قائل نمی شوند، و پس از ساده سازی این مفاهیم سنجش افکار را چیزی شیوه سنجش «نگره» یا «باور» معرفی می کنند. از آن جا که کتاب از موضع صنعت افکارستنجی و به شکلی کاربردی تدوین شده، در حقیقت نویسندهان سعی می کنند تا از پیچیدگی های «بیهوده» نظری که کاربردی عملی برای صنعت افکارستنجی ندارند، اجتناب ورزند.

تاریخچه و رشد سنجش افکار عمومی

بارز و الدنیک فصل دوم کتاب خود را به چگونگی رشد افکارستنجی اختصاص داده اند. آنها این پاسخ به سوال هایی درباره تاریخ افکارستنجی در ایالات

مؤسسه گالوب و سایرین به کار گرفته می شد.
نقدي بر توضیح خطی تاریخ
آنچه نویسندهان این کتاب مورد اشاره قرار نمی دهند دلایل اجتماعی چنین تحولی است. اساس نمونه گیری سهمیه ای بر درک پیچیده تری از مفهوم «عموم مردم» بنیان نهاده شده است. چرا که نمونه گیری سهمیه ای عموم مردم را به بخش هایی متفاوتی تقسیم می کرد و از میان هر بخش که بر اساس محله و میزان درآمد دسته بندی شده بودند، سهمیه ای را نسبت به کلیت جامعه انتخاب می نمود و به این ترتیب با حجم نمونه بسیار کوچکتر از Readers Digest قادر به پیش بینی صحیح نتیجه انتخابات گردید. تفکر نمونه گیری Readers Digest درنهایت از این دیدگاه مشتق شده بود که «عموم مردم» یک مفهوم «واحد» است به عبارت ساده تر به اعتقاد نگارنده اولین پیشرفت در امر نمونه گیری را نمی توان تنها به پیشرفت روش های اماری وزارت کشاورزی امریکا نسبت داد، بلکه آن را باید به تکوین نظری مفهوم «نوده» به

دسته ای از محققین تکنر گرا، رابطه افکارستنجی و تصمیمات اتخاذ شده به وسیله سیاستگذاران را چنان همبسته می بینند که ادعای کنند امروزه سیاستمداران دیگر نمی توانند ادعای انتخابات را به روشنی در جهت مخالف افکار عمومی حرکت کنند

«عموم مردم» و سپس تفکیک عموم مردم به گروه های مختلف اجتماعی مربوط داشت و با حداقل به عنوان یکی از فاکتورهای مهم موردنی قرار داد. در ۱۹۴۸ روش نمونه گیری سهمیه ای، اشکالات خود را به نمایش گذاشت. و در این سال، سه سازمان اصلی سنجش افکار در امریکا از جمله گالوب با ۱۵ تا ۱۰ درصد خطأ، پیروزی دووی بر تروریست را پیش بینی کردند. وقتی نتایج انتخابات اعلام شد گالوب و سایرین مجبور به تغییر و تکوین روش شدند. از آن جا که روش نمونه گیری به مصاحبه گر اجازه می داد که در یک منطقه (محله مسکونی) موارد مصاحبه را خود رأساً انتخاب نماید، باعث به وجود آمدن تورش نمونه گیری می گردد و این تورش باعث ایجاد خطای پیش بینی می شد. از آن جا که به دلیل پیچیدگی های فراینده جوامع شهری بافت واقعی منطقه برای مصاحبه گر مشخص نبود، مصاحبه گران عمدتاً افراد مرتفع منطبقه را به عنوان نمونه انتخاب می کردند و به این ترتیب همه سهمیه ها به طرف بخش های مرتفع خود تمایل (کجی) پیدا می کردند. بارز و الدنیک توضیح نمی دهند که چرا روش نمونه گیری سهمیه ای پیش از ۱۹۴۸، کمبودهای خود را نشان نمی داد و قادر بود تا در ۱۹۴۰، ۱۹۴۶، ۱۹۴۲ و ۱۹۴۴

منتخده، چگونگی تبدیل افکارستنجی به یک علم، دلیل تلویزیونی و بالاخره چگونگی تبدیل شدن دولت مرکزی امریکا به یک سازمان عظیم افکار عمومی، تدوین کردند. آن ها در اولین قدم سعی می کنند چگونگی رشد عملی افکارستنجی را با ذکر تاریخچه ای کوتاه مطرح سازند. آنها از نظر فرضی افکار عمومی در یک نظام سیاسی اجتماعی دموکراتیک آغاز می کنند و به اهمیت افکار عمومی برای فدرالیست های پردازند. در همین راستا، به نگرش حاکمیت نسبت به عموم مردم اشاره می شود و رشد عملی افکارستنجی به علاقه حاکمیت در رابطه با کسب اطلاعات در مورد نحوه رای دادن عموم مردم ربط داده می شود. اولین افکارستنجی ها به وسیله قرار دادن کتابچه های صندوق هایی در محل های عمومی انجام می شد. این «نظرخواهی» غیرروشن مند نقطه آغاز فرایندی است که منجر به شیوه های پیچیده افکارستنجی امروزین شد. برای تفکیک تاریخ افکارستنجی، آن را می توان به دوره استفاده از نمونه گیری غیراحتمالی و دوران نمونه گیری احتمالی تقسیم کرد. دوران نمونه گیری احتمالی را می توان آغاز «علمی شدن» افکارستنجی نامید. این شیوه ها برای اولین بار در انتخابات ۱۹۳۶ امریکا به کار گرفته شد. پیش از آن نظرخواهی غیراحتمالی استفاده می شد که اصطلاحاً pols straw نامیده می شد. در این شیوه نظرخواهی، حجم عظیمی از مردم مورد سوال قرار می گرفتند و مثلاً معروف ترین سازمان نظرسنجی آن زمان که در نشریه Readers Digest^۴ سازمان یافته بود، در انتخابات ۱۹۳۶، بیش از ۱۰ میلیون پرسشنامه را به آدرس هایی که از طریق دفترهای تلفن و دفتر ثبت وسائل نقلیه شخصی به دست آمده بود، پست کرد که البته تنها ۷/۳ میلیون، پاسخ دریافت نمود.

اشکال اساسی این نوع نظرسنجی را نیز دقیقاً می توان در تورش نمونه گیری و عدم پاسخ نمونه ها جستجو کرد. از آنجا که در ۱۹۳۶ تنها افرادی از طبقه متوسط به بالا دارای تلفن و ماشین بودند. Readers Digest در حقیقت نظربخش بالائی جامعه را مورد پرسش قرار داده بود و به همین دلیل نیز به اشتباه به این نتیجه رسید که نامزد جمهوری خواه یعنی «آلفرد لاندن» بر «روزولت» نامزد دموکرات ها پیروز خواهد شد. طبیعی بود که در میان افرادی که صاحب تلفن و ماشین باشند، گرایش محافظه کارانه بیشتر باشد. اما عدم پاسخگویی نزدیک به نمونه ها نیز موجب تورش عدم پاسخگویی گردید که آن را می توان یکی دیگر از دلایل اشتباه^۵ در Readers Digest در پیش بینی انتخابات آن سال ارزیابی کرد. دقیقاً در همین انتخابات، سه سازمان افکارستنجی تازه تأسیس یافته با تکیه بر شیوه های آماری که از ۱۹۱۵ تا ۱۹۳۰ در وزارت کشاورزی امریکا رشد یافته بود، توانستند نتیجه انتخابات را به درستی پیش بینی کنند و هر سه روزولت را پیروز اعلام کردند. جرج گالوب روشی را برای نوعی نمونه گیری سهمیه ای به نام (quota sampling) به کار گرفت، که این روش نمونه گیری تا ۱۹۴۸ نه تنها برای نمونه گیری افکارستنجی مربوطه به انتخابات بلکه برای تعیین تعداد خوانندگان واقعی نشریات و همچنین بازاریابی به وسیله

رأى دهندگان درباره مباحث مهم می‌پردازد. در اولین قدم نامزدهای انتخاباتی از طریق این نوع افکارسنجی‌ها تحقیق می‌کنند که چه مباحثی در ذهن رأی دهندگان به عنوان برجسته‌ترین مسائل جامعه مطرح است؟ در قسم دوم، مواضع رأی دهندگان و نظرات آنها درباره این مسائل کندوکاو می‌شود تا نامزد انتخاباتی موضع اکثربت رأی دهندگان را درباره مباحث مذکور بداند. اما نامزدهای انتخاباتی چگونه از این افکارسنجی‌ها در طراحی استراتژی‌های انتخاباتی خود، استفاده می‌کنند. در اولین مرحله، افکارسنجی‌ها نامزد انتخاباتی را متوجه می‌سازد تا درباره چه چیز در کجا و چگونه سخن بگوید و چه مواضعی را اتخاذ نماید تا نظر اکثربت رأی دهندگان را نسبت به خود مساعد سازد. در بعضی مواقع که موضع نامزد انتخاباتی علناً در تقابل با موضع اکثربت مردم قرار دارد، این سنجش‌ها به او کمک می‌کنند تا راهکارهای اقناعی خود را به نفع یا علیه مواضع مشخصی تنظیم نماید. تنظیم راهکار اقناعی بدون دستیابی به بنیادهای فکری مخالفین و دلایل مشخص آنها امکان ناپذیر است. این نوع سنجش‌ها می‌تواند طوری تنظیم گردد که "LOOK" یا ظاهر موردنظر مردم را مجرد کند تا نامزد انتخاباتی به ظاهر مطلوب و مقبول در نزد مردم نزدیک شود. در کجا چه بپوشد و با چه لحنی درباره چه موضوعاتی سخن بگوید؟ و از همه مهم‌تر با رأی دهندگان چگونه رفتار نماید؟

اما به هنگامی که «افکارسنجی‌های معیار» در یک فرآیند زمانی، نظرات رأی دهندگان را درباره مباحث اجتماعی در مقاطع مختلف مورد سنجش قرار می‌دهند، آنها را می‌توان «افکارسنجی‌های دیابی کننده»^۱ نامید. سیاستمداران مباحث اقناعی خود را در رابطه با رقبب خود براساس تحولات موجود در افکار عمومی که از طریق این سنجش‌ها به دست می‌آید، می‌توانند تنظیم نمایند. براساس نتایج نظرسنجی‌ها تغییرات لازم را می‌توان در ظاهر نامزد انتخاباتی یا راهکارهای اقناعی وی به کار گرفت که آن را اصطلاحاً «بسته‌بندی»^۲ می‌نامند.

اما همانطور که بارز و الدنیک مطرح می‌کنند، متأسفانه سنجش افکار عمومی می‌تواند در جهت مقاصد فریبکارانه‌ای مورد استفاده قرار گیرد. که آن را «شیه افکارسنجی» می‌نامند. «شیه افکارسنجی»^۳ به اشکال مختلفی طراحی می‌گردد. این نوع افکارسنجی‌ها به متابه بخشی از راهکارهای اقناعی نامزد انتخاباتی می‌تواند مورد استفاده قرار گیرد تا نظر مردم را به سوی مباحث موردنظر نامزد انتخاباتی جلب نماید.

با طرح تنها دو سوال در مورد یک مبحث، به مخاطب، چهارچوبی برای فکر کردن اعطاء می‌شود. یکی از نمونه‌های آن که مورد اشاره نویسنده‌گان قرار نمی‌گیرد، نحوه سوال در مورد مثلاً بودجه نظامی است. اگر اصطلاح «سیاست دفاعی» یا بودجه دفاعی بکار رود، امکان موافقت رأی دهندگان با افزایش بودجه، بیشتر خواهد بود. بدین ترتیب نامزد انتخاباتی پس از انجام «نظرسنجی»، نتایج آرا را به متابه بخشی از راهکارهای اقناعی خود در اختیار رسانه‌ها قرار می‌دهد تا نظر اکثربت مردم را منطبق بر مواضع خود نشان دهد.

اما در درجه‌ای به مرابت فریبکارانه‌تر،

نتایج را به درستی پیش‌بینی نماید و ناگهان در ۱۹۴۸ کمبودهای «ذاتی» خود را به نمایش گذارد. آن‌ها در تشریح انتخابات پیش از ۱۹۳۶

نیز توضیح نداده بودند که چرا روش "Readers Digest" «نمونه‌گیری» سنتی غلط بودن خود را نیش از این زمان نشان نداده بود و ۱۰۰ درصد نتایج انتخابات را با موقوفیت پیش‌بینی می‌نمود.

چه اتفاقات غریبی در ۱۹۳۶ رخ داد که باعث شد تا این روش‌ها کمبودهای خود را به نمایش گذارد. توضیح خطی تاریخ نمی‌تواند دینامیسم آن را پاسخگو باشد. «روش» پاسخی علمی برای سنجش واقعیت تغییریابنده می‌باشد. تغییر جامعه از ساده به پیچیده، روش‌های نمونه‌گیری را یکی پس از دیگری بی‌اعتبار جلوه داده و باعث پیدایش روش‌های باز هم تازه‌تر و پیچیده‌تری در نمونه‌گیری برای سنجش واقعیت پیچیده‌تر می‌گردد. به عبارت ساده‌تر روش‌های نمونه‌گیری، در رابطه‌ای مستقیم با پیچیدگی‌های جامعه ضعف‌های خود را نشان می‌دهد و جای خود را به روش‌های پیچیده‌تر می‌سارد. دقیقاً در همین راستا نیز در ۱۹۴۸ به دلیل تغییر بافت محلات و پیچیده‌تر شدن آن، روش نمونه‌گیری سهمیه‌ای، ضعف‌های خود را عیان می‌سازد و گالوب و سایرین را مجبور می‌کند تا از روش‌های نمونه‌گیری تازه‌ای استفاده نمایند.

این روش تازه به نام روش «نمونه‌گیری منطقه‌ای بهبود یافته» Modified area Sampling^۴ پاسخی به پیچیدگی‌های یافته جدید مناطق شهری بود. الدنیک به مجنحین به کارگیری کامپیوترها و برنامه‌های پیچیده، ابداع روش نمونه‌گیری تازه‌ای به نام «نمونه‌گیری تصادفی شماره‌ای»^۵ یا RDD ممکن شد که امروزه اشکال پیچیده‌تر این روش نمونه‌گیری در امریکا مورد استفاده قرار می‌گیرد. چگونگی سنجش افکار عمومی و استفاده از داده‌ها بارز و الدنیک بخش دوم کتاب خود را در فصل سه و چهار ارائه می‌دهند. آنها در فصل چهارم، چگونگی سنجش افکار عمومی، و در فصل سوم چگونگی استفاده از داده‌ها را مورد بررسی قرار می‌دهند.

فصل سوم در پاسخ به این سوالات، تدوین یافته است که چگونه اولاً نامزدهای انتخاباتی، نتایج افکارسنجی‌ها را برای انتخاب شدن مورد استفاده قرار می‌دهند و همچنین آیا به راستی افکارسنجی‌ها سیاست‌های حاکمیت را شکل می‌دهد؟ و بالاخره اینکه چرا رسانه‌های امریکایی، از جنین حجمی از افکارسنجی‌ها پیشیانی مالی به عمل می‌آورند؟ اما این فصل سعی در پاسخ به یک سوال دیگر نیز دارد. سوالی که شاید برای دانشجوی افکارسنجی نیز بسیار مهم باشد، محقق از نتایج افکارسنجی‌ها چه می‌تواند بیاموزد؟ بارز و الدنیک در پاسخ به اولین سوال به بررسی نقش افکارسنجی در فعالیت‌های همه‌جانبه تبلیغاتی - انتخاباتی اشاره می‌کنند. برای این منظور آنها سه نوع افکارسنجی را مورد بررسی قرار می‌دهند، «افکارسنجی‌های معیار»^۶ که به بررسی مواضع

اشکال اصلی نمونه گیری
غیر احتمال
تقویت نمونه گیری و
عدم پاسخ نمونه هاست

روش‌های نمونه گیری
در رابطه مستقیم با
پیچیدگی‌های جامعه
ضعف‌های خود را
نشان می‌دهد و جای خود را
به روش‌های پیچیده‌تر
می‌سارد

تنظیم راهکار اقناعی
بدون دستیابی به
بنیادهای فکری مخالفین و
دلایل مشخص آنها
امکان پذیر نیست

دسترسی به اینترنت را ندارند و آن‌ها که امکان دسترسی به اینترنت را دارند نمی‌توانند هزینه سرکشی به شبکه‌های مختلف را متنقل شوند.

اما آن‌چه بارز و الدنديک عمدتاً در شش بخش پایانی به عنوان افکار عمومی غالب در جامعه امریکا ارائه کرده‌اند از مطالعات ملی انتخاباتی امریکا برگرفته شده است. مرکز مطالعات ملی انتخاباتی (NES) از جمله معتبرترین افکارستجویی را از طریق به کارگیری پانل‌های چهار ساله در همکاری با دانشکده‌ها، رسانه‌ها و محققان سرشناس به پیش می‌برد که نتایج صاحب‌های گسترشده و دائم‌دار آن در تحلیل فرآیندی مورد بررسی قرار می‌گیرد. محققین دانشگاهی به دلایل بسیار زیاد از جمله عدم وجود امکانات مالی مجبوراند تا به «تحلیل ثانویه» داده‌های تحقیقات رسانه‌ای و سایر افکارستجویی‌ها پردازند.

در این رابطه مرکز مطالعات ملی انتخابات (NES) با کنسرسیومی از محققین سیاسی و اجتماعی، همکاری

نامزدهای انتخاباتی از طریق افکارستجویی در اولین قدم تحقیق می‌کنند که چه مباهثی در ذهن رأی‌دهندگان به عنوان برجسته ترین مسایل جامعه مطرح است

می‌کند و آرشنوداده‌های به دست آمده در افکارستجویی‌ها مختلف را در اختیار آنان قرار می‌دهد.

چگونگی سنجش افکار عمومی

بارز و الدنديک فصل چهارم کتاب خود را به بررسی این سوال‌ها اختصاص می‌دهند که چگونه نمونه‌زینی‌های انتخاب می‌شود. به چه دلیلی افکارستجویی‌های تلفنی علمی محسوب می‌شوند؟ آیا سوال‌های پرسش‌نامه، پاسخ‌ها را تحت تأثیر قرار می‌دهند؟ و بالاخره خطای نمونه‌گیری چیست؟

آنها را بیندازیں سه شکل اصلی جمع‌آوری اطلاعات تکیک قائل می‌شوند، مصاحبه رودررو، مصاحبه از طریق تلفن و پرسش‌نامه پستی که باید رأساً به وسیله فرد پاسخ‌دهنده پر شود. اولین قدم، انتخاب یکی از روش‌های بالا می‌باشد. قدم دوم، انتخاب جامعه موردنظر است. موضوع تحقیق، تعیین کننده جامعه موردنظر است که می‌تواند از عموم مردم به گروهی خاص مانند پزشکان، نمایندگان بیمه، معلمان و ... محدود گردد.

پس از روش‌شدن جامعه موردنظر، نمونه‌ای از این جامعه انتخاب می‌گردد. انواع نمونه‌گیری را می‌توان به دو گروه اصلی تقسیم کرد. نمونه‌گیری احتمالی و نمونه‌گیری غیراحتمالی. نتایج نمونه‌گیری غیراحتمالی را نمی‌توان به جامعه‌ای و رای نمونه تعیین داد. البته این نتایج نمونه‌گیری احتمالی است که بیشترین استفاده را در افکارستجویی دارد. پس از انتخاب لیستی از جامعه و اطلاق

خبری از جمله CNN / تایم، نیویورک تایمز / CBS / ABC / واشنگتن پست و NBC / وال استریت ژورنال، درباره سیاست‌های اصلی ریاست جمهوری همچون حمله به کویت یا سیاست‌های مالیاتی و امثال‌هم، به افکارستجویی مداوم و انتشار آنها می‌پردازند. مهمترین این افکارستجویی‌ها در دوران انتخابات انجام می‌شود که محبوبیت یک نامزد

یا مقبولیت مباحثت وی در مورد یک موضوع برعلیه نامزد دیگر مورد سنجش قرار می‌گیرد. که اساس این آمارستجویی‌ها بالا بردن تب و تاب انتخابات برای افزایش فروش روزنامه از طریق بالا بردن میزان مخاطبین است.

از جمله مهمترین افکارستجویی‌های رسانه‌ها، سنجش سطح مقبولیت ریاست جمهوری در نزد افکار عمومی در

طبی دوران ریاست جمهوری وی می‌باشد. همچنین تخمین پیروزی یا شکست نامزدهای انتخابی قبل از اعلام نتایج،

یکی از عمدت‌ترین فعالیت‌های سازمان‌های پخش تلویزیونی در شب انتخابات است که از طریق انتخاب نمونه

تصادفی از کسانی که از حوزه‌های انتخاباتی مختلف خارج می‌شوند، انجام می‌گردد. معمولاً این سنجش‌ها با میزان

بالایی از اعتیاب و اختلاف بسیار پایین نتیجه انتخابات را پیش از اعلام، پیش‌بینی می‌کنند. این سنجش‌ها عمدتاً

یک راهکار برنامه‌سازی است تا در شب انتخابات با اعلام تدریجی نتایج فرضی، مخاطبین را روش شدن نتایج

قطعی پای گیرنده‌های تلویزیونی بشانند. در حقیقت آن را می‌توان راهکار «لحظه‌سازی» تاب‌علام قطعی نتایج نامید.

اما میزان مقبولیت رؤسایی جمهور نیز از مهمترین افکارستجویی‌های رسانه‌ای است که در مورد اعمال،

سیاست‌ها و مسائل مختلف مورد بحث رئیس جمهور در طول دوره زمامداری وی انجام می‌گردد. تجربه نشان داده

که به طور کلی درجه مقبولیت رؤسایی جمهور از ساختار مشابهی پیروی می‌کنند یعنی از زیاد به حداقل و سپس به میانه گرایش پیدا می‌کند و در پایان از میانه به طرف بالا

افزایش می‌پاید. تفاوت رؤسایی جمهور محبوب و نامحبوب

عمدتاً در این گرایش محبوبیت آنها در پایان دوره

ریاست جمهوری بشان است.

گاه رسانه‌ها از طریق اعلام عمومی یا از طریق برنامه‌های خاص خود از مردم می‌خواهند تا بالتفصیل نظرات خود را راجع به سوال‌های عمومی یا مشخص در اختیار آنان قرار دهند. این روش اصطلاحاً Call-in نامیده

می‌شود و مخصوصاً با توجه به پیشرفت اینترنت و امکان دسترسی آسان به سایت‌های مختلف در این اوایل رشد عجیبی داشته است. چرا که هر فرد می‌تواند نظر خود را

راجع به سوال اعلام شده در یک سایت مطرح و در افکارستجویی شرکت نماید. از آنجا که نمونه‌های این

تحقیقات به صورت تصادفی انتخاب نشده‌اند، نمونه احتمالی نیست و بنابراین امکان تعیین آن نتایج این گونه

افکارستجویی‌ها به جامعه‌ای و رای نمونه وجود ندارد. کسانی که تلفن می‌زنند، مخالفین یا موافقین فعل مسئله مورد سوال می‌باشند و بنابراین تنها دو سر طیف در این

نمونه‌گیری وجود دارد. این مسئله در مورد اینترنت نیز صدق می‌کند. با این تفاوت که در اینترنت تنها بخش میانی به بالای دو سر طیف نمایندگی می‌شود، چرا که

اولاً همه کامپیوتر ندارند و ثانیاً آنها که دارند همگی امکان

افکارستجویی‌هایی قرار دارند که اصطلاحاً «رأی بیار»^۱ نامیده می‌شوند، در حقیقت افکارستجویی به معنای واقعی کلمه در کار نیست. دفاتر انتخاباتی یک سیاست‌مدار از طریق تلفن با مردم تماس می‌گیرند و به هنگام پرسش به بحث و

اقناع پاسخ‌دهنده می‌پردازند تا بدین ترتیب نتیجه افکارستجویی را به موضع شناخته شده سیاست‌مدار نزدیک سازند و سپس با تبلیغ نتایج افکارستجویی سعی در تغییر جو

تحقيقیات ثابت کرده است که مردم عمدتاً خواهان ابرازنظری هستند که اکثریت مردم به آن اعتقاد دارند. گاه اساساً افکارستجویی در کار نیست ولی به بهانه افکارستجویی دفاتر نامزدهای انتخاباتی با مردم تماس می‌گیرند.

افکارستجویی تنها بهانه‌ای برای آغاز سخن است.

بارز و الدنديک سپس به چگونگی استفاده مسوّلان امر از افکارستجویی اشاره می‌کنند. روزولت اولین رئیس جمهوری بود که وسیعاً از افکارستجویی استفاده کرد.

جانسون، نیکسون، کارتر، ریگان و در نهایت کلینتون یکی بیشتر از دیگری به این کار ادامه دادند. اما نباید فرض کرد

که سیاست‌های آن‌ها در نتیجه این افکارستجویی‌ها تعیین شده است. بلکه افکارستجویی عمدتاً در جهت حفظ موقعیت

از طریق تغییر موضع به شکل مقطعی یا شکل دهنی به بحث از طریق به کارگیری اصطلاحات و نحوه ارائه پیش‌فرض‌های بحث درباره سیاست‌های قدیمی یا جدید، به کار گرفته می‌شود.

در حقیقت بیشترین افکارستجویی‌ها از سوی نهادهای مختلف دولتی چه در سطح محلی چه در سطح ملی یا فدرال انجام می‌شود. اما این افکارستجویی‌ها عمدتاً جمع‌آوری اطلاعات در مورد مباحث مختلف جمعیت‌شناسانه می‌باشد. وزارت بهداشت آموش، انرژی

و... آمارهای رفتاری موردنظر خود را در مورد مباحثی چون افزایش میزان طلاق یا... بدین ترتیب جماعت آوری

می‌کنند و مکتر به مباحث ذهنی و عقیداتی می‌پردازند مگر در مورد مسائل جهانی که مثلاً بنگاه اطلاعاتی ایالات متحده بیش از ۱/۹ میلیون دلار صرف افکارستجویی در

سطح جهانی در مورد «تصویر امریکا» در ذهنیت جهانی و تفریحی وضعیت پارک‌ها، سبد محصولات فرهنگی مورد

استفاده آنها «نگره‌های اجتماعی» در مورد مباحث کلان صنعتی و اقتصادی و اجتماعی نیز مورد پرسش قرار می‌گیرد. بخشی از افکارستجویی‌ها محلی جهت ارزش‌بایی خدمات مختلف شهری یا منطقه‌ای سازمان

داده شده‌اند. افکارستجویی‌ها به وسیله گروههای فشار نیز به کار گرفته می‌شوند. در اینجا هدف از گرفتن افکارستجویی، نشان دادن برجستگی موضوع موردنظر آنها در ذهنیت اجتماعی و توافق این ذهنیت با آنها می‌باشد. تا از

افکارستجویی‌هایی مزبور که عمدتاً از طریق رسانه‌ها پخش می‌گردد در بحث با سیاست‌گذاران و برای تأثیر بر سیاست‌های آنها استفاده گردد.

رسانه‌های جمعی نیز از جمله اصلی ترین سازمان‌دهندگان افکارستجویی می‌باشند و مثلاً مهمنتین سازمان نظرسنجی امریکا تا ۱۹۳۶ «Literary Digest» بود. امروزه سازمان‌های بزرگ

اصحابه بنا نهاده شده است. حجم نمونه (واقعی موارد پاسخگو) تحقیقات محلی مابین ۲۰۰ تا ۵۰۰ مصاحبه است.

پرسشنامه ها

مهمترین ابزار جمع اوری اطلاعات در تحقیقات زمینه‌یاب، پرسشنامه است که در آن سوالاتی درباره عقاید، تجربه‌ها و مشخصه‌های شخصیتی پاسخگو درج شده است. سوالات پرسشنامه را می‌توان به دو دسته اصلی تفکیک کرد؛ باز^{۱۳} و بسته.^{۱۴}

عدم‌پرسشنامه‌های افکارسنجی برای سهولت کار از سوالات بسته استفاده می‌کنند که در آنها پاسخگو تنها می‌تواند از میان پاسخ‌های ارائه شده برای هر سوال، یک مورد را انتخاب کند.

ممولاً در افکارسنجی‌ها پرسشنامه‌ها حاوی تعدادی سوال‌های فیلتری یا حذف‌کننده می‌باشند. در این سوال‌ها، اول پرسیده می‌شود که آیا شما در مورد این موضوع فکر کرده‌اید؟ اگر زیری به یکی از گزینه‌های زیر پاسخ گوید. این سوال محقق را قادر می‌سازد تا در مرحله اول برجسته بودن مسئله در ذهنیت اجتماعی و در مرحله دوم، عقاید را مورد سنجش قرار دهد.

«رنگمایه» اصطلاحات نیز از اهمیت بسیاری در تدوین سوالات برخوردار است. چراکه پاسخ به سوالی درباره مسئله سقط جنین اگر حاوی اصطلاح کشتن یا تابودی کودک باشد با سوالی که حاوی اصطلاحی چون انتخاب آزاد زنان باشد، بسیار متفاوت خواهد بود. بنابراین در افکارسنجی‌ها باید از اصطلاحات غیرسوگیرانه استفاده کرد. در غیر این صورت تورش تنظیم پرسشنامه، نتایج را بی‌اعتبار خواهد ساخت. در تنظیم پرسشنامه‌های افکار عمومی، صنعت افکارسنجی برای سهولت کار عملتأندازه می‌انجامد را از پاسخ‌ها حذف و آنها را محدود به بلی یا خیر می‌نماید. تحقیقات عمیق‌تر می‌تواند جایگاهی برای گزینه‌های میانی قائل گردد. اما همیشه امکان تورش گرایش به میانی از سوی پاسخگو وجود دارد، بنابراین حتی المقدور باید پاسخ‌های میانی را به مثبت میانه و منفی میانه تقسیم‌بندی کرد. در تدوین پرسشنامه، سوال را طوری می‌توان تنظیم نمود که پاسخ، بلی یا خیر و موافق یا مخالف باشد. برای دقت بیشتر پاسخ‌های موافق یا مخالف را می‌توان به پنج نقطه تقسیم کرد؛ کاملاً موافق، تا حدی موافق، نه موافق نه مخالف، تا حدی مخالف، کاملاً مخالف. همچنین پاسخ‌های هفت نقطه‌ای چنین طراحی می‌گردد که در مقابل پاسخ‌دهنده، دو پاسخ اصلی در دو سر طیف قرار داده شود و پنج پاسخ میانی برای سنجش گرایش‌های میانی در نظر گرفته می‌شود.

ترتیب سوالات می‌تواند امکان سوگیری پرسشنامه و بی‌اعتباری آن را افزایش دهد. به نحوی که یک سوال پس‌زمینه‌هایی برای سوال‌های بعدی ایجاد کند^{۱۵} و ذهن پاسخ‌دهنده را راهنمایی نماید. همچنین سوال‌ها نباید احساسات شناخته شده ملی، فرهنگی و مذهبی پاسخ‌دهنده را به غلیان آورده تا در ادامه پاسخ موردنظر را به سوالات بعدی پرسش نامه تحکیم بخشد. همچنین جواب‌های موردنظر محقق نباید به طور دائم به عنوان اولین پاسخ درج گردد.^{۱۶} چراکه به تجربه دریافت شده که رأی دهنگان گرایشی به سوی انتخاب اولین گزینه از خود نشان می‌دهند.

نوع سوالات تحت تأثیر یک عامل بسیار مهم دیگر

عددی به هر مورد، از طریق کامپیوتر به طور تصادفی، نمونه موردنظر، انتخاب می‌گردد. نمونه‌گیری سیستماتیک، نوعی نمونه‌گیری تصادفی است که پس از انتخاب اولین مورد، سایر موارد نمونه را براساس نظمی از پیش تعیین شده، انتخاب می‌کند، مثلاً یکی از هر ۲۵ مورد، نمونه‌گیری خوشای هنگامی مورد استفاده قرار می‌گیرد که جامعه مورد نظر در فضای جغرافیایی گسترده‌ای پخش باشد. برای صرفه‌جویی در وقت و هزینه‌ها، مخصوصاً در مورد زمینه‌یابی رودرو، جامعه به خوشای های متفاوت تقسیم و از هر خوشی به شکل تصادفی یا سیستماتیک، مواردی انتخاب می‌گردد. که نمونه‌گیری غیراحتمالی همچون نمونه‌گیری تعتمدی «امروزه به صورت محدود، عملتأندازی برای اطلاعات جهت تکمیل فرضیه‌های زمینه‌یابی یا افکارسنجی به کار گرفته می‌شود.

تکنیک انتخابی سازمان‌های افکارسنجی امروزین، «نمونه‌گیری تصادفی شماره‌ای» (RDP)، نامیده می‌شود. برای انتخاب همه شماره‌های تلفنی یک منطقه لیست برداری گردیده و سپس یکی از آن‌ها به طور تصادفی انتخاب می‌گردد. آنگاه کامپیوتر دو مین مورد را به شکل تصادفی مابین اعداد ۰۰۰ تا ۹۹۹ انتخاب و این کار را تا تکمیل نمونه ادامه می‌دهد. اشکال عملتأندازه این نمونه‌گیری، انتخاب شماره‌هایی است که دیگر مورد استفاده قرار نمی‌گیرند. انواع پیچیده‌تر این برنامه انتخاب نمونه، کلیه شماره‌های غیرلازم از جمله شماره‌هایی که دیگر مورد استفاده قرار نمی‌گیرند یا اساساً در منطقه مزبور وجود خارجی نداورند را شناسایی و به طور اتوماتیک از نمونه حذف می‌کنند تا تنها شماره‌هایی مورد استفاده انتخاب شوند.

یکی از مهمترین مباحث در تحقیقات زمینه‌یابی افکارسنجی، خطای نمونه‌گیری است. از آنجا که نتایج یک تحقیق از کل جامعه به دست نیامده است احتمال وجود تفاوت مابین نمونه و جامعه وجود دارد. به همین دلیل معمولاً نتایج افکارسنجی‌ها چنین اعلام می‌شود که مثلاً میزان پشتیبانی زیک نامزد انتخاباتی، ۵۲٪ با خطای ۴٪ و سطح اطمینان ۹۵٪ می‌باشد این بدان معناست که تحلیل گر می‌تواند با ۹۵٪ اطمینان، مطمئن شود که سطح پشتیبانی از نامزد مزبور مابین ۴۸٪ تا ۶۵٪ می‌باشد. قابل توجه است که در صنعت افکارسنجی، معمولاً ۵٪ اطمینان ۹۵٪ به کار گرفته می‌شود. معمولاً یک نمونه هزارتایی به صورت تقریبی اشتباہ نمونه‌گیری برابر با ۲/۱ را به نمایش خواهد گذاشت. قانون طلائی این است که هرچه تعداد نمونه‌ها بیشتر، خطای نمونه‌گیری کمتر.

حجم نمونه در رابطه مستقیم با میزان خطای نمونه‌گیری قرار دارد، اما امکان انتخاب نمونه‌های هجیم به دلیل مخارج صاحبه و زمان لازم برای این کار وجود ندارد. بنابراین با توجه به قوانین آماری، سعی می‌شود تا حداقل ممکن انتخاب گردد. هر تحقیق باید جایگاهی برای تورش عدم پاسخگویی قائل شود و نمونه را به اندازه‌ای انتخاب کند که موارد پاسخگو، حجم قابل قبول را داشته باشد. حجم نمونه عمده تحقیقات مرکز مطالعات ملی امریکا از ۶۶۲ در ۱۹۴۸ به ۲۷۰۵ در ۱۹۷۲ تغییر یافته است. عمده تحقیقات استانی و منطقه‌ای امریکایی برپایه ۵۰۰ تا ۸۰۰

بنگاه اطلاعاتی ایالات متحده
پیش از ۱/۹ میلیون دلار،
صرف افکارسنجی
در مورد «تصویر امریکا»
در ذهنیت جهانی و منطقه‌ای
نموده است

در افکارسنجی‌ها
باید از اصطلاحات غیرسوگیرانه
استفاده کرد،
در غیر این صورت،
«تورش تنظیم پرسشنامه»
نتایج را بی‌اعتبار خواهد ساخت

دو نوع درس تاریخ کاملاً متفاوت، یکی کلاسیک و دیگری انتقادی نتوانستند تأثیرات بسزایی بر ذهن داشت آموزان گذاشته، نگره‌ها و دیدگاه‌های آنان را تغییر دهند. اما متفاوت ترازی و طبقاتی در تفاوت درک دانش آموزان از دروس مربوطه بسیار محسوس بود. عامل دوم یعنی مناسک اجرا شده در کلاس نیز چندان مؤثر محسوب نمی‌شود، با آن که کودکان به دلیل ذات صلح طلب خود، همه مناسک را به جا می‌آورند. معلمین عامل مهمتری در تأثیرگذاری محسوب می‌شوند. اگر معلم باورهای خود را تبلیغ کند، او می‌تواند تأثیرات عمیقی بر ذهن کودکان بگذارد، مخصوصاً اگر از نظر شخصیتی مورد علاقه کودک باشد. بنابراین توصیه محققین این است که معلمین نه باورهای خود را بلکه باورها و ارزش‌های رسمی جامعه و محیط بلافضل را به کودک انتقال دهند. اما تحقیقات نشان داده که معلمین در سطوح مختلف علاقه‌ای به سیاست ندارند و به استثنای معلمین مذکور رشته جامعه‌شناسی، که با مسائل انتقادی برخورد می‌کنند، سایرین بسیار غیرسیاسی می‌باشند. معلمین جامعه‌شناسی نیز به دلیل از خود بیگانگی نمی‌توانند تأثیر چندانی بر نگرش جوانان بگذارند.

در نظرسنجی‌هایی که از مردم خواسته می‌شود، نظرات فرد را از طریق تلفن یا اینترنت اعلام کنند، تعیین ترتیب نظرسنجی به جامعه‌ای و رای نمونه ممکن نیست، زیرا همه مردم این وسایل را در اختیار ندارند و یا اینکه نمی‌توانند هزینه سرکشی به شبکه‌های مختلف را متقبل شوند

بالاخره درنهایت جو کلی مدرسه و تاثیر همتایان به طور کلی به عنوان مهمترین عامل شکل‌دهنده نگری سیاسی در این مقطع شناسایی شده است. کودکان معمولاً تسلیم ایده‌ غالب در کلاس می‌شوند و خود را بآن منطبق می‌سازند. از طرف دیگر پچدها بسیار زود متوجه یک دوگانگی می‌شوند. در حرف، ارزش‌های تکثیرگرایانه دموکراتیک تبلیغ می‌شود ولی در عمل نظام و ترتیب اقتدارگرایانه‌ای از کودک انتظار می‌رود. هویت اجتماعی از جمله تعلق به گروه‌های اقلیتی چون سیاهپوستان یا اسپانیایی‌الاصل و یا سرخپوست، بر شکل‌گیری تفکر سیاسی کودک تأثیرات بسیاری می‌گذارد، به همین دلیل نگرش عمومی سیاهپوستان لیبرالی می‌باشد، مخصوصاً در رابطه با یارانه‌های اجتماعی در حالی که نگرش کوبایی‌الاصل‌های فلوریدا محافظه‌کارانه و در راستای تفکر غالباً بر سفیدپوستان امریکایی است. اسپانیایی‌الاصل‌ها در مذهب و خانواده محافظه‌کار، اما در سیاست‌های اجتماعی لیبرال می‌باشند. نگرش لیبرالی در جهودهای امریکایی بعد از سیاهپوستان در بالاترین درجه قرار دارد. محققین تضاد طبقاتی را در میان هر گروه مثبت یافته‌اند،

شاخص «ارتباطات»، «تماس» و «آمادگی پذیرش» مورد مطالعه قرار دارد، بلکه آنها را در دوران کودکی باید بررسی کرد.

محققین در کودکستان‌ها با تعجب دریافتند که اولین نشان‌های شکل‌گیری هویت و نگره در کودکان بسیار کوچک مشاهده می‌شود. میزان «تماس» و ارتباط مادر و پدر با کودکان بسیار زیاد است و به دلیل آمادگی پذیرش کودک، وی شدیداً تحت تأثیر والدین خود می‌باشد. کودک به تأیید والدین خود نیازمند است و آن اعمالی را تکرار می‌کند که مورد تأیید آنها قرار گرفته و لبخند آنها را به همراه داشته است. هر قدر پدر و مادر از نظر سیاسی فعال‌تر باشند، شکل‌گیری نگرش‌های سیاسی در کودکان سریع‌تر اتفاق می‌افتد و مثلاً حتی احساس تعلق حزبی در صورت فعال بودن والدین در کودک ایجاد می‌شود.

کودک در یک مرحله از رشد خود متوجه می‌شود که اقتدار و قدرت سیاسی در روابطی نهفته است که در خارج از روابط مستقیم خانوادگی او قرار دارد و بسیار فراگیرتر از آن است. در این مرحله کودک برای شخصیت‌های سیاسی زیادی قائل می‌گردد. این احترام در مرحله بعدی به احساس هویت مشترک با آنها تغییر می‌دهد و در نهایت کودک در مرحله‌ای از رشد خود در دوران پایان دبستان از نظر مفهومی قدرت آن را پیدا می‌کند تا مابین سازمان و نهادهای اجتماعی با شخصیت‌های سیاسی و افراد تفکیکی قائل شود. تحقیقات نشان داده که کودکان معمولاً نسبت به نظام سیاسی - اجتماعی مثبت برخورد می‌کنند. اما از آنجاکه تحقیقات مذبور عمده‌تر در میان کودکان سفیدپوست طبقه متوسط انجام شده بود، عده‌ای از محققین در تعیین بذری تأثیر آن شک داشتند. تحقیقات این دسته از محققان در میان کودکان سیاهپوست و اقلیت‌ها نشان داد که «نگرش» حتی در کودکان نیز طبقاتی و متفاوت است. محققین وجود تفاوت در نگرش کودکان را به تفاوت تفکر پدر و مادر و همتایان آنها ربط می‌دهند. مثلاً در ۱۹۷۰، درجه اعتماد به نظام در میان کودکان در پایان ترین حد ممکن قرار داشت. این دقیقاً به دلیل اوضاع سیاسی آن زمان بود که از طریق پدر و مادر به کودک انتقال یافته بود.

عده‌ای از محققین دریافتند که علیرغم تأثیرات عمیق والدین بر کودکان این تأثیرات را عمدتاً باید در راستای «هویت حزبی» جستجو نمود و نه در تفکر سیاسی، بررسی عواملی که تفکر سیاسی کودک را تحت تأثیر قرار می‌دهند، محققین را به بررسی مباحث مختلف ازجمله «دوره‌های زندگی» و تأثیر نسل‌ها راهنمون ساخت. اما یکی از مهمترین عوامل، تأثیر تحصیلات رسمی محسوب می‌گردد.

بارձ و الدنديک برخشنامه سوم کتاب خود را به توضیح افکارستجویانه شکل‌گیری افکار عمومی و سپس نتایج اخترасنجی‌ها در مورد عده‌ترین مسائل جامعه امریکا اختصاص می‌دهند. از آنجا که هر دو نویسنده اعتقاد دارند که نمی‌توان دانشجوی افکار عمومی بود ولی درکی روشن از فرآیندهای شکل‌گیری افکار عمومی در ذهن نداشتند، در اینجا سعی می‌شود، خلاصه فصل پنجم کتاب که به همین مسئله اختصاص یافته، ارائه شود.

درحقیقت بررسی چگونگی شکل‌گیری افکار عمومی، بررسی رابطه دو مفهوم «عقاید» و «نگرش‌ها» می‌باشد. اما نویسندهان کتاب، این مفاهیم را ساده‌سازی می‌کنند و با به کارگیری حرف بربط «و» آنها را در حقیقت یکی می‌انگارند. از نظر نگارنده، ساده‌سازی مفاهیم به دلیل آن است که دو نویسنده رویکردی صفتی نسبت به افکارستجویی انتخاب نموده‌اند و احساس می‌کنند تأکید بر مفاهیم مجرد و تفکیک آنها از نظر راهبردی حاصلی نخواهد داشت و نه تنها عمل افکارستجوی را غنیمتی بخشد بلکه آن را پیچیده، غیرصنعتی و امری دانشگاهی محض می‌نماید.

بررسی شکل‌گیری افکار عمومی، دو نویسنده کتاب را به بررسی مفهوم «عقاید» و «نگرش‌ها» می‌باشد. اما نویسندهان کتاب، این مفاهیم را ساده‌سازی می‌کنند و با به کارگیری حرف بربط «و» آنها را در حقیقت یکی می‌انگارند. از نظر نگارنده، ساده‌سازی مفاهیم به دلیل آن است که دو نویسنده رویکردی صفتی نسبت به افکارستجویی انتخاب نموده‌اند و احساس می‌کنند تأکید بر مفاهیم مجرد و تفکیک آنها از نظر راهبردی حاصلی نخواهد داشت و نه تنها عمل افکارستجوی را غنیمتی بخشد بلکه آن را پیچیده، غیرصنعتی و امری دانشگاهی محض می‌نماید.

بررسی شکل‌گیری افکار عمومی، دو نویسنده کتاب را به بررسی مفهوم Political Socialization یا چگونگی فراگیری نظام سیاسی به وسیله فرد، وا می‌دارد. چگونگی اجتماعی شدن نیز راه به دوران کودکی می‌برد. از نظر کلی نمی‌توان تأثیرپذیری فرد را در بزرگسالی با سه

موافق و مخالف را دربر می گیرد. در اینجا آنها ابزار سنجش را مورد انتقاد قرار می دهند؛ نمونه انتخاب نمی شود بلکه خود نمونه، خود را انتخاب می کنند.

همچنین آنها به گرایش جدیدی که سعی دارد با اعلام نظرستجویی های دستکاری شده افکار عمومی را تحت تأثیر قرار دهد و نظر مردم را نسبت به یک گرایش مثبت سازد انتقاد می کنند و آن را مسیب سلب اعتماد مردم می شناسند. در نهایت نویسندهاگان تکنولوژی های جدید کامپیوتری را به دلیل سهوالت در کنترل پاسخها و چگونگی تبدیل «پاسخ» به «لاده» به عنوان عاملی برای از بین برد نکات منفی معرفی می کنند.

بارձو و الدنیک مثال های جالبی را از میان تحقیق های متعددی در رابطه با تأثیر یک پرسش بر پاسخ پرسش دیگر به دلیل ایقای نقش پس زمینه ای برای پرسش مزبور انتخاب و ارائه می کنند. در ۱۹۴۸ در یک تحقیق زمینه ایان در پاسخ سوالی که «ایا ایلات متعدده باید به گزارشگران کومنیست اجازه ورود به کشور و ارسال گزارش به شکل آزادانه را بدهد یا خیر» میزان رضایت رسانه ها، مورد بررسی قرار گرفته که تأثیر رسانه ها عمدتاً در رابطه با «اهمیت بخشی» به نهادهای اجتماعی و بر جسته سازی مباحث موردنظر این نهادها یا گروه های غالب ارزیابی می گردد.

اما این تأثیرات، عمدتاً در راستای ابوارهای شکل گرفته در دوران کودکی، در خانواده و مدرسه قرار دارد. اگر اطلاعات رسانه ای در تضاد با تفکر شکل گرفته فرد باشد تحقیقات نتوانسته تأثیرات مثبت قابل قبولی را نشان دهد.

افکار عمومی: رویکردی انتقادی
بارձو و الدنیک که در سرتاسر کتاب از موضع رسمی، صنعت افکارسنجی را توضیح و نتایج به دست آمده درباره میزان علاقه امریکایی ها درباره مسائل اجتماعی - سیاسی، ۱۸٪ بیشتر گزینه «در بیشتر اوقات این مسائل را دنیال می کنیم» را تاختاب نمودند، اگر سوال «چه میزان اعمال دولت مرکزی و مسائل سیاسی - اجتماعی را دنیال می کنید» قبل از سوالی پرسیمه می شد که حافظة آنها را در مورد خدمات نماینده منطقه مزبور مورد سنجش قرار می داد.

همچنین در ۱۹۸۱، محققین دریافتند که یک سوال کلی در تحلیل کرده بودند، بالاخره به جمع منتقدین می پیوندند و رویکردی انتقادی به افکار عمومی را توضیح می دهند. اما متأسفانه به جای بررسی انتقادی رابطه افکار عمومی با نظام اجتماعی، به بررسی انتقادی روش های افکارسنجی می پردازند و باز هم از یک زاوية صنعتی با مباحث اصلی افکارسنجی برخورد می کنند.

آنها به این مسئله نمی پردازند که آیا افکارسنجی تعیین کننده سیاستها است یا این که عمدتاً در خدمت راهکارهای اقتصادی سیاستمداران قرار دارد. بلکه به جای این مباحث به موضوعات خسته کننده ای مانند اعتیار و روابی (پایانی) یعنی امکان به دست آوردن نتایج مشابه در صورت به کار گیری روش های مشبه و اندازه گیری آنچه موردنظر است یعنی صحبت ابزارهای اندازه گیری، می پردازند.

پایان سخن

بارձو و الدنیک موفق شدند تا کتابی ساده در مورد کلی ترین و عامترین مشخصه های افکارسنجی از یک زاوية صفتی تلویزیون کنند. تمام تلاش آنها ساده کردن مباحث و مفاهیمی است که ممکن است در صورت پیچیدگی، سنجش افکار عمومی را غیرممکن سازد.

پاورقی ها:

اما در پنهانی جامعه نسبت تعلق افراد مرفه سیاهپوست به افکار لیبرالی بسیار بیشتر از همتایان کوبایی سفیدپوست آنهاست.

مذهب نیز یکی دیگر از عوامل مهم در شکل گیری تفکرات است، مثلاً کاتولیک ها در امریکا با آنکه نگرش مذهبی بسته ای دارند، نسبت به پرووتستان ها از سیاست های لیبرال اجتماعی پیشتری دفاع می کنند. تأثیرات مذهب و گروه اجتماعی عمدتاً از طریق پدر و مادر و همتایان در محیط مدرسه به کودک منتقل می گردد. جنسیت نیز یکی از عوامل مهم در شکل گیری تفکرات فرد است. به طور کلی دخترها به مسائل سیاسی علاقه چندانی ندارند، از جنگ و مداخله نظامی در سایر کشورها همچون در ویتنام و یا در جنگ خلیج بسیار کمتر از مردان دفاع کردند. میزان پشتیبانی آنها از جنש های سیز و ضد اتمی بسیار بیشتر از مردان است. عضویت آنها در گروه های دفاع از حیوانات، کودکان و... نیز بیشتر از مردان است و بالاخره فرآیند جربان اطلاعات از طریق رسانه ها، مورد بررسی قرار گرفته که تأثیر رسانه ها عمدتاً در رابطه با «اهمیت بخشی» به نهادهای اجتماعی و بر جسته سازی مباحث موردنظر این نهادها یا گروه های غالب ارزیابی می گردد.

اما این تأثیرات، عمدتاً در راستای ابوارهای شکل گرفته در دوران کودکی، در خانواده و مدرسه قرار دارد. اگر اطلاعات رسانه ای در تضاد با تفکر شکل گرفته فرد باشد تحقیقات نتوانسته تأثیرات مثبت قابل قبولی را نشان دهد.

افکار عمومی: رویکردی انتقادی
بارձو و الدنیک که در سرتاسر کتاب از موضع رسمی، صنعت افکارسنجی را توضیح و نتایج به دست آمده درباره میزان علاقه امریکایی ها درباره مسائل اجتماعی - سیاسی، ۱۸٪ بیشتر گزینه «در بیشتر اوقات این مسائل را دنیال می کنیم» را تاختاب نمودند، اگر سوال مثبت قابل قبولی را نشان دهد.

بررسی انتقادی روش های افکارسنجی می پردازند و باز هم از یک زاوية صنعتی با مباحث اصلی افکارسنجی برخورد می کنند.

آنها به این مسئله نمی پردازند که آیا افکارسنجی تعیین کننده سیاستها است یا این که عمدتاً در خدمت راهکارهای اقتصادی سیاستمداران قرار دارد. بلکه به جای این مباحث به موضوعات خسته کننده ای مانند اعتیار و روابی (پایانی) یعنی امکان به دست آوردن نتایج مشابه در صورت به کار گیری روش های مشبه و اندازه گیری آنچه موردنظر است یعنی صحبت ابزارهای اندازه گیری، می پردازند.

آنها توضیح می دهند که مردم امریکا به طور کلی نظر مثبتی به افکارسنجی ها داشتند. البته در بعضی از تحقیقات نتایج متفاوتی به دست آمده است. عمدتاً امریکایی ها در رابطه با نکات مثبت افکارسنجی، اعتقاد دارند که نتایج افکارسنجی ها بر تضمیمات حاکمیت تأثیر می گذارند. از طرف دیگر آنها درباره نکات منفی افکارسنجی به تعداد بیشتر از حد افکارسنجی ها، نتایج گاه متصاد آنها، اشاره می کرندند. مردم همچنین متوجه نمی شنند که چگونه سنجش افکار یک گروه کوچک نمونه را می نوان به تمام جامعه تمیم داد. نویسندهاگان کتاب اعتقاد دارند که به طور فزاینده مردم با شک و تردید بیشتری به افکارسنجی ها و نتایج آن می نگرنند.

بارձو و الدنیک مابین افزایش به کار گیری شیوه افکارسنجی ها و

تحقیقات در کودکستان ها
ما تصحیب در یافتنند که
وین نشان های شکل گیری
هویت و «نگره» در کودکان
بسیار توجه ک
مشناخته من بود

در سال ۱۹۷۰،
دروجه اعتماد به نظام
در میان کودکان امریکایی
در پایین ترین حد ممکن
قرار داشت و این دقیقاً
به دلیل اوضاع سیاسی
آن زمان بود که از طریق
پدر و مادر به کودک
انتقال یافته بود

کاتولیک ها در امریکا
با آنکه نگرش مذهبی
بسته ای دارند،
بیش از پرووتستان ها
از سیاست های لیبرالی
اجتماعی دفاع می کنند

- ۱- Campaigns
- ۲- Interest groups
- ۳- affitudes
- ۴- Beliefs
- ۵- Opinion
- ۶- Benchmark Polls
- ۷- Tracking Polls
- ۸- Packaging
- ۹- Pseudo-Polls
- ۱۰- Push Polls
- ۱۱- Purpose Sampling
- ۱۲- Random Digit Dialing
- ۱۳- Open - Ended
- ۱۴- Closed - Ended
- ۱۵- Context effect
- ۱۶- Primacy effect
- ۱۷- Attitude